

بررسی و تحلیل وضعیت شاخص‌های کیفیت زندگی شهری از دیدگاه شهروندان (مورد مطالعه: شهر گرمی)

یعقوب حقی^۱، لطیف فکری علی بابالو^۲، اکبرانصاری گیلو^{۳*}، صدیقه کرمی نصب^۴

۱- کارشناس ارشد جغرافیا و برنامه ریزی شهری، دانشگاه تبریز، ایران

۲- کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه ریزی شهری، دانشگاه محقق اردبیلی اردبیل، ایران.

۳- کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه ریزی شهری، دانشگاه محقق اردبیلی اردبیل، ایران.

۴- دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه ریزی روستایی دانشگاه خوارزمی تهران.

M.nasiri3020@gmail.com

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۵/۱۶

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۵/۲۰

چکیده

کیفیت زندگی شهری از سال ۱۹۷۰ به طور مشخص و قابل ملاحظه ای در مطالعات اجتماعی لحاظ شده است و معنای وسیعی ای در ارتباط با خوشبختی در جوامع دارد و هدف آن قادر ساختن مردم برای دستیابی به اهدافشان و رسیدن به زندگی ایده آل است. هدف از این پژوهش بررسی و تحلیل وضعیت شاخص های کیفیت زندگی شهری از دیدگاه شهروندان در شهر گرمی با استفاده از شاخص عینی مورد ارزیابی قرار گرفته روش تحقیق در این پژوهش توصیفی - تحلیلی می باشد، و جمع آوری اطلاعات به صورت کتابخانه ای و میدانی صورت گرفته است. ابزار پژوهش نیز پرسشنامه، که بین تمام محلات شهر گرمی به صورت تصادفی بین ۲۵۰ نفر توزیع گردیده و در آخر اینکه تحلیل داده های پرسشنامه نیز از نرم افزار SPSS استفاده شده است. نتایج تحقیق حاکی از آن است که شاخص های مورد مطالعه به لحاظ میزان رضایت شهروندان از مؤلفه های مؤثر بر بهبود کیفیت زندگی، شاخص کیفیت بهداشت و سلامت، کیفیت تعامل همبستگی و کیفیت کیفیت حمل و نقل میتوان پذیرفت که از نظر دیگر شاخصهای منتخب پژوهش از دیدگاه شهروندان بالاترین سطح معناداری را به خود اختصاص داده اند.

کلمات کلیدی: کیفیت زندگی، کیفیت زندگی شهری، شاخص ها، شهر گرمی

مقدمه

امروزه کیفیت زندگی مفهومی پیچیده است و بسیاری از دانشمندان علوم اجتماعی از ارائه تعریفی جامع و مانع از آن ناتوانند. چرا که درک این مفهوم از سوی اقشار مختلف جامعه شهری معنای متفاوتی را متبادر می کند. کیفیت زندگی شهری از سال ۱۹۷۰ به طور مشخص و قابل ملاحظه ای در مطالعات اجتماعی لحاظ شده است و معنای وسیعی ای در ارتباط با خوشبختی در جوامع دارد و هدف آن قادر ساختن مردم برای دستیابی به اهدافشان و رسیدن به زندگی ایده آل است. (غیاثوند، ۱۳۸۸). توجه دانش جغرافیا کیفیت زندگی و مفاهیم مربوط به آن به اواخر دهه ۱۹۶۰ بر می گردد. وجود شیوه های گوناگون معیشت در مکان های مختلف، محور مرکزی جهان بینی جغرافیدانان را تشکیل می داد. ولی معمولاً از هرگونه مقایسه ی کیفی صریح پرهیز می شد. آن چه که در مورد جغرافیای روشمند اجتماعی (یا رادیکال) که در اواخر دهه ی ۱۹۶۰ شکل گرفت، جدید به شمار می رفت، توجه به عناوینی چون فقر، بهداشت، گرسنگی، جرم و جنایت و آلودگی محیط زیست و سهم هریک به عنوان شرایط متغیر فضایی در کیفیت عمومی زندگی مردم تا آن زمان مورد غفلت واقع شده بود (اسمیت، ۱۳۸۱: ۱۷۱). دیوید اسمیت اولین جغرافیدانی بود که درباره کیفیت زندگی، رفاه و عدالت اجتماعی در جغرافیا صحبت کرد. این جغرافیدان برای بررسی کیفیت زندگی و رفاه و عدالت اجتماعی از شاخص های اجتماعی ذهنی و مقایسه ی عینی استفاده می کند که برای سنجش مورد اول از پرسشنامه و برای مورد دوم از مشاهده و آمار استفاده می گردد. شاخص های مورد تأکید اسمیت را بهداشت، مسکن، خدمات عمومی، شادمانی خانوادگی، تعلیم و تربیت، فرصت های اشتغال، حقوق و مزد، خوراک، حق رأی، امید به زندگی، مصرف سرانه ی پروتئین حیوانی، درصد ثبت نام در مدارس، تعداد متوسط تلفن و روزنامه و نظایر آن تشکیل می دهند. به عبارتی در محیط شهری این مفهوم به واسطه ی تنوع اندیشه ها و اینکه هر کس تعریف خاصی از زندگی و رفاه اجتماعی دارد، معنای متفاوتی را متصاعد می کند اما در یک تعریف عام، کیفیت زندگی با عنوان زندگ راحت و دسترسی به نیازهای اساسی در یک محیط شعری تلقی می شود. (Eiser, 2004). کیفیت زندگی در واقع به معنای قابلیت زندگی، یک مکان مطرح می شود. به عبارتی در یک جامعه شهری، کیفیت زندگی برگرفته از تجربه مشترک ساکنان شهر از محیط شهر (مثلاً کیفیت هوا، آب، ترافیک، فرصت های تفریحی، شغلی و ...) و سطح توانایی شهر در پاسخگویی به اهداف مورد نظر ساکنان شهر می باشد و به عبارتی دیگر کیفیت زندگی ریشه در کفایت اقتصادی، سیاسی، و الزامات اجتماعی یک شهر دارد. (Myers, 1987). به طور رویکرد کیفیت زندگی شهری تلاشی در جهت ایجاد شهر سالم و فراهم آوردن خدمات شهری مناسب و در دسترس برای همگان در چهارچوب پایداری است. بنابراین در یک شهر سالم با کیفیت زندگی بالا، شرایط کالبدی، اجتماعی و اقتصادی در جهت توانمندسازی ساکنین شهر برای اجرای نقش های زندگی و شکوفائی استعدادهای خود مهیا می باشند. مطالعات انجام شده از جمله (قربانی و همکاران، ۱۳۹۲)، (رحیم بردی و همکاران، ۱۳۹۵) و همچنین (فرجی، ۱۳۸۹) و... در رابطه با این موضوع پرداخته اند، که نتایج نشان می دهد نواحی مختلف شهری ایران دارای

شکاف بارزی از منظر شاخصهای کیفیت زندگی شهری است به عبارتی در با نوجه به پژوهش های صورت گرفته به صورت یکسان نیست و نتایج در هر بعد از دیدگاه شهروندان تفاوت معناداری دارد. با توجه به مطالب ذکر شده سؤال اصلی پژوهش این چنین خواهد بود آیا شاخص های کیفیت زندگی از دیدگاه شهروندان شهر گرمی در وضعیت مطلوبی قرار دارد و کدام یک از شاخص های کیفیت زندگی در وضعیت مطلوبی قرار دارد؟ هدف از این تحقیق یافتن پاسخی برای سوال فوق می باشد.

مبانی نظری

اصطلاح کیفیت زندگی در اواخر سال ۱۹۵۰ در مباحث اقتصادی اجتماعی مطرح شد و سپس این مفهوم وارد حیطه روانشناسی شد و روانشناسان سعی نمودند شاخص های آسایش و رفاه را گسترش داده و به نیاز های سطوح بالاتر نیز توجه نمایند. (سینتیا و پاملا، ۱۹۹۸ به نقل از صبوری، ۱۳۸۹). واژه ی کیفیت در لاتین *Qual* به معنی چیزی و چه و *Quality* به مفهوم چگونگی آمده و *Qol* از منظر واژگایی به معنی چگونگی زندگی و دربرگیرنده تفاوت های آن است که برای هر فرد، ویژه و یگانه و متفاوت از دیگران است (محمد یگانه و همکاران: ۱۳۹۹: ۷). برخی محققان بین دو موضوع در مورد کیفیت زندگی تمایزی قائل شده اند یکی اینکه می توان کیفیت زندگی را در واحدها یا سطوح مختلف تحلیل کرد، دیگر آنکه می توان کیفیت زندگی را در دو شکل ذهنی و عینی مورد سنجش قرار داد (محمدی - نظم فر، ۱۳۹۵: ۱۰). مفهوم کیفیت زندگی به عنوان بازتاب همه جانبه احساس شخصی از سلامتی شامل همه عواملی که در رضایت مندی انسان دارند، فرض شده است و تا حدی تحت تأثیر کیفیت اقتصادی، اجتماعی و محیطی شهر می باشد (Van poll, 1997: 2). امروزه کیفیت زندگی، هدف تمام برنامه ریزی های اندیشمندان و برنامه ریزان است. وجود مشکل هایی مانند ضعف منابع درآمدی، نبود وسایل حمل و نقل عمومی و خصوصی، نبود فرصت ها و موقعیت های شغلی مناسب، کمبود مراکز درمانی، نبود مسکن مناسب، مشکل ها و آسیب های ناشی از نابرابری های اجتماعی، تغذیه نامناسب و مسکن ناپایدار، محله های شهری ما را با چالش هایی موجه ساخته است (قالیباف و همکاران، ۱۳۹۰: ۳۳). به همین دلیل، در سال های اخیر، پژوهش ها درباره کیفیت زندگی به طور عمده بر ماهیت شهری تمرکز کرده است و بحث در مورد کیفیت زندگی شهری در میان پژوهش های تجربی رواج یافته است. بدون شک، تمایل جمعیت در سراسر جهان برای تمرکز یافتن در شهرها، یکی از دلایل اصلی تقویت این جریان مستقل در پژوهش بر کیفیت زندگی است. دلیل مهم چنین توجهی، در تخصیص موثر منابع محدود و کمیاب نهفته است (رحمتی - جمشیدی، ۱۳۹۴: ۶۵).

جدول (۱) مجموعه از تعاریف مختلف کیفیت زندگی از دیدگاه محققین مختلف

تعریف کیفیت زندگی	محقق
کیفیت زندگی معیاری برای سنجش میزان برآورده شدن نیازهای روحی-روانی و مادی افراد جامعه میباشد.	پال، ۲۰۰۵
کیفیت زندگی به عنوان بهزیستی و یا عدم بهزیستی مردم و محیط زندگی آنها می باشد.	داس، ۲۰۰۸
میزان برخورداری فرد، البته نه فقط برخورداری از چیزهایی که بدست آورده بلکه از تمام گزینه هایی که فرصت انتخاب آن ها را دارد به بیان دیگر، کیفیت زندگی به آزادی برای رسیدن و نرسیدن به موفقیت و آگاهی از فرصت هایی واقعی وابسته است که فرد در مقایسه با دیگران در اختیار دارد.	مک گرو گر ۲۰۰۴
کیفیت زندگی یک متغیر مرکب می باشد که از چندین متغیر متأثر می گردد. تغییر در سطح درآمد مردم، شرایط زندگی، وضع سلامت، محیط، فشار روحی روانی، فراغت، شادمانی خانوادگی، روابط اجتماعی و چندین متغیر دیگر نظیر آن، که به شکل مرکب کیفیت زندگی و تغییرات آن را تعیین می کنند.	رحمان ۲۰۰۳
میزان توانایی هر فرد جهت دنبال کردن اهداف و ارزش ها نشان دهنده میزان کیفیت زندگی آن فرد میباشد.	جکسون، ۲۰۰۵
کیفیت زندگی به معنای تندرستی افراد می باشد.	سازمان همکاری اقتصادی و توسعه، ۲۰۰۵
کیفیت زندگی در برگیرنده ابعاد روانی است که شاخص هایی چون (رضایت، شادمانی و امنیت) را در برمی گیرد و در برخی موارد رضایت اجتماعی نامیده می شود.	لطفی، ۱۳۸۸

مأخذ: عنابستانی و همکاران، ۱۳۹۴: ۸۹

مفهوم کیفیت زندگی شهری در برنامه ریزی شهری، حداقل در دو مرحله از فرایند برنامه ریزی به کار گرفته میشود. مرحله اول جایی است که برنامه ریزان میخواهند چشمانداز صحیح و قابل اطمینانی از وضعیت شهر داشته باشند. در واقع، در این مرحله، برنامه ریزان در پی آن اند تا به طور ویژه، به اولویتهای و مسائل مهمتر توجه کنند که بررسی ابعاد مختلف کیفیت زندگی شهری، راهنمای مناسبی برای آنها در این مرحله است. مرحله دوم جایی است که برنامه ها و پروژه ها باید ارزیابی شوند تا سودمندی و کارایی آنها تأیید شود. در این مرحله نیز بررسی آثاری که این برنامه ها و پروژه ها بر ابعاد مختلف کیفیت زندگی دارند، راهنمایی مناسب برای برنامه ریزان و تصمیم گیران است. در واقع، برنامه ها و پروژه هایی، سودمندی و کارایی دارد که در نهایت، به افزایش کیفیت زندگی شهری منجر شود و به ویژه بعضی ابعاد آن را که برنامه ریزان شهری بیشتر به آن توجه می کنند ارتقا دهد (لطفی، ۱۳۸۸: ۶۸).

دیدگاههای مربوط به کیفیت زندگی

تحقیقاتی که درباره کیفیت زندگی انجام شده است، دو دیدگاه کاملاً مجزا در کشورهای مختلف دنیا به وجود آورده است:

- دیدگاه اسکاندیناویایی: این دیدگاه، دیدگاهی است که در اکثر کشورهای اروپایی به ویژه کشورهای - اسکاندیناوی طرفداران دارد و جان درینوسکی و ریچارد تیموس آن را ابداع کرده اند. در این رویکرد بر شرایط عینی زندگی و معرف های مرتبط با آن تأکید شده است و کیفیت زندگی افراد در گرو ارضای نیازهای اولیه زندگی است.

- دیدگاه آمریکایی: در بیشتر تحقیقات که در کشورهای امریکا روی کیفیت انجام شده است، محققان بیشتر به تجارب ذهنی افراد از زندگی شان توجه کرده و بر معرف های ذهنی تأکید کرده اند. از اثرگذاران به این رویکرد می توان به روانشناس اجتماعی دلبیو. آی . توماس اشاره کرد. در این رویکرد از رضایتمندی و خوشبختی به عنوان معرف های اصلی سنجش یاد می شود (غیاثوند، ۱۳۸۸: ۲۵-۲۴).

با توجه به این دو دیدگاه توافق عمومی میان محققان کیفیت زندگی وجود دارد که از طریق یکپارچه کردن ابعاد عینی و ذهنی کیفیت زندگی، امکان به دست آوردن تصویر کامل تر و مفیدتری از آن در مقیاس های گوناگون مکانی و زمانی ایجاد می شود؛ بنابراین، هر ارزیابی جامعی از کیفیت زندگی باید دربرگیرنده جنبه های عینی و ذهنی باشد. در واقع، بهتر است که شاخص های عینی و ذهنی با هم ترکیب شوند؛ زیرا شاخص های ذهنی این اجازه را می دهند که بینشی از رضایت فرد و هر آنچه برای مردم رضایت بخش است، به دست آید و شاخص های عینی نیز برای سنجش ابعادی از محیط - که سنجش آن دشوار است - مناسب به نظر می رسد (Kamp et al, 2003: 11).

ابعاد کیفیت زندگی

تعداد زیادی از محققان، همانند مک کال (۱۹۷۵)، مایرز (۱۹۸۷)، دیویدسن و کاتر (۱۹۹۱)، اوبرین و ایدی (۱۹۹۱)، گری سون و یونگ (۱۹۹۴)، دینز و ساهه (۱۹۹۷)، تراک سرور و اتالک (۲۰۰۱)، در مورد ادبیات کیفیت زندگی، بررسی و مرور کرده اند و در این مورد موافقت وجود دارد که تعریفی پرمعنی و جامع از کیفیت زندگی می بایست به رسمیت شناخته شود که: این مفهوم (کیفیت زندگی) دو بعد مرتبط و پیوسته دارد یعنی یک بعد روان شناختی و یک بعد محیطی.

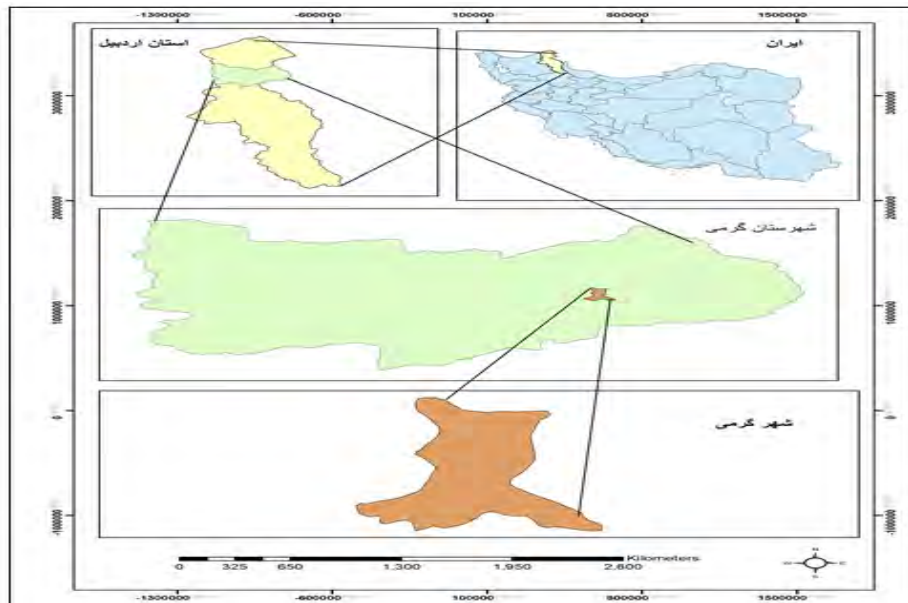
گری سن و یونگ (۱۹۹۴) اشاره می کنند به نظر می رسد یک توافق و اجماع وجود داشته باشد که در تعیین کیفیت زندگی دو سری بنیادی از اجزاء و فرایندها در تعامل می باشند: آن هایی که به یک فرایند روان شناختی داخلی وابسته اند و یک احساس رضایت مندی و یا کامروایی را ایجاد می کنند و آن ها که شرایط بیرونی هستند و فرآیندهای داخلی را بر می انگیزند. راجع به بعد اول، عبارات دیگری بکار رفته اند، مثلا: کیفیت زندگی انفرادی / شخصی، رفاه و خوشبختی ذهنی و درونی یا رضایت از زندگی. برای بعد دوم عبارات و سطوح مختلفی به کار رفته اند، مثلا کیفیت زندگی شهری، کیفیت زندگی اجتماعی، کیفیت مکان

و کیفیت زندگی محیطی. از آنجائی که مفهوم "کیفیت زندگی" چنین پیچیده و چندوجهی است، غالباً گفته می شود که ترکیب و آمیختن هر دو بعد برای فراهم کردن تصویر کاملی از کیفیت زندگی در مورد یک شخص یا یک مکان، اهمیت دارد. دیسارت و دالر استدلال می کنند که "کیفیت زندگی یک فرد وابسته است به حقایق بیرونی و عینی زندگی و ادراک درونی و ذهنی که او از این عوامل و نیز از خویشتن دارد". همان طور که گفته شد مفهوم کیفیت زندگی، مفهومی چند جانبه و چند وجهی می باشد. با مرور مطالعات انجام شده در زمینه کیفیت زندگی شهری به وضوح دیده می شود که این مساله که کیفیت زندگی شهری دارای اجزای مختلفی می باشد، مورد تایید محققان قرار گرفته است. محققان در پژوهش های خود بر روی کیفیت زندگی شهری به طور کلی اجزای تا حد زیادی مشابه را به عنوان ابعاد مختلف کیفیت زندگی شهری انتخاب کرده اند ولی شاخص هایی که برای سنجش این اجزا در نظر گرفته اند، متفاوت می باشد (لطفی، ۱۳۸۸: ۶۹). به طور کلی محققان در قالب دو دسته شاخص ها به مطالعه ی کیفیت زندگی شهری می پردازند:

- ۱- گروه هایی که به بررسی شاخص های عینی مثلا مسکن، خصوصیات اقتصادی و اجتماعی و... می پردازند.
- ۲- گروه هایی که شاخص های ذهنی مثل رضایتمندی، اشتیاق و انگیزه و... را مطالعه می کنند. اما این دو دسته از شاخص ها در مطالعات کیفیت زندگی شهری مکمل یکدیگرند و می بایست توأمان استفاده شوند. چرا که ما در یک محیط شهری چند بعدی زندگی میکنیم و لذا ضروری است که کیفیت زندگی به طرق چند بعدی اندازه گیری و ارزیابی شود (Henderson et al, 2000: 38).

معرفی قلمرو پژوهش

شهرستان گرمی یکی از شهرستان های شمالی استان و به عنوان جنوبی ترین شهرستان ناحیه مغان با مساحت ۱۷۲۵/۲ کیلومتر مربع و سهمی معادل ۳۳ درصد از مساحت ناحیه مغان را شامل می شود. شهر گرمی به عنوان مرکز شهرستان در فاصله ۱۲۰ کیلومتری شهر اردبیل (مرکز استان) قرار داشته و حدود ۳۳ درصد از کل مساحت (وسعت) دشت مغان و ۹/۶ درصد از کل وسعت استان اردبیل را شامل می شود که از شمال به شهرستان های بيله سوار و پارس آباد و از جنوب به شهرستان مشگین شهر و از شرق به جمهوری آذربایجان و از غرب به شهرستان کلبر از توابع استان آذربایجان شرقی متصل می باشد. شهرستان گرمی شامل ۲ شهر، ۳ بخش، ۹ دهستان، ۳۳۳ آبادی دارای سکنه و ۲۴ آبادی خالی از سکنه بوده و بر اساس آمار سال ۱۳۹۵ جمعیت شهرستان مغان (گرمی) ۷۶۹۰۱ نفر است. مرکز این شهرستان شهر گرمی می باشد (اداره کل حفاظت محیط زیست استان اردبیل).

شکل ۱: موقعیت جغرافیایی شهر گرمی در سطح شهرستان و استان

شاخص ها و متغیرها: شناخت بهتر و دقیق تر از وضعیت مکان های جغرافیایی در زمینه های مختلف در سطوح متفاوت مستلزم دسترسی به اطلاعات کامل و پردازش شده از مکان های مورد نظر است. برای نیل به این مهم از یکسری شاخص ها استفاده می شود که این شاخص ها می توانند سطحی از رشد و توسعه ی مکان های جغرافیایی را بر اساس معیارهای انتخاب شده نشان دهند (کلانتری، ۱۳۸۲). در این تحقیق مهم ترین شاخص هایی که برای کیفیت زندگی شهری از دیدگاه شهروندان در نظر گرفته، که در جداول یافته های تحلیلی نشان داده شده است.

روش تحقیق

پژوهش حاضر، از نوع تحقیق کاربردی است. روش تحقیق این پژوهش توصیفی - تحلیلی می باشد، روش جمع آوری اطلاعات با توجه به ماهیت مطالعه به صورت اسنادی و پیمایش میدانی بوده است. به طوری که در ابتدا به منظور تکمیل مبانی نظری تحقیق با استفاده از روش کتابخانه ای، مفاهیم، رویکردها، نظریه ها و شاخص های ارزیابی کیفیت زندگی به دست آمد. جامعه آماری مورد مطالعه شهر گرمی می باشد. در این پژوهش بر اساس فرمول کوکران حجم جامعه نمونه ۲۵۰ نفر برآورد گردید. به منظور تجزیه و تحلیل داده های جمع آوری شده، ابتدا پرسشنامه های تکمیل شده کدگذاری شدند، سپس داده های کدگذاری شده به نرم افزار spss انتقال داده شد. همچنین در تجزیه و تحلیل آماری از دو روش آمار توصیفی و تحلیلی استفاده شده است. در شیوه آمار توصیفی فراوانی ها و درصد فراوانی ها ارائه گردیده و در شیوه آمار تحلیلی از آزمون همبستگی پیرسون و رگرسیون استفاده شده است.

یافته‌های پژوهش

یافته‌های تحقیق: براساس داده‌های به دست آمده از جامعه آماری از طریق پرسشنامه و تجزیه و تحلیل آنها از طریق نرم افزار spss نتایج زیر به دست آمد:

الف: یافته‌های توصیفی

سن: همانگونه که در جدول شماره ۲ مشاهده می‌شود، بر اساس نتایج حاصله از جدول بیشترین درصد و فراوانی مربوط به گروه سنی ۲۹-۲۰ سال می‌باشد که حدود ۵۰ درصد از پاسخگویان را تشکیل می‌دهند و ۲۶ درصد از پاسخگویان بین ۳۰ سال تا ۳۹ سال سن دارند و ۱۵/۶ درصد از پاسخگویان بین ۴۰ تا ۴۹ سال دارند و ۸/۴ درصد از پاسخگویان ۵۰ سال و بالاتر سن دارند. کمترین درصد و فراوانی مربوط به ۵۰ سال و بالاتر حدوداً ۴/۶ درصد می‌باشد.

جدول (۲): توزیع فراوانی و آماره توصیفی پاسخگویان بر حسب متغیر سن

سن	فراوانی	درصد	درصد واقعی	درصد تجمعی
۲۰ تا ۲۹ سال	۱۲۵	۵۰/۰	۵۰/۰	۵۰/۰
۳۰ تا ۳۹ سال	۶۵	۲۶/۰	۲۶/۰	۷۶/۰
۴۰ تا ۴۹ سال	۳۹	۱۵/۶	۱۵/۶	۹۱/۶
۵۰ سال و بالاتر	۲۱	۸/۴	۸/۴	۱۰۰/۰
کل	۲۵۰	۱۰۰	۱۰۰	

منبع، یافته‌های تحقیق: ۱۳۹۹

جنسیت: همان گونه که در جدول ۳: مشاهده می‌شود، از ۲۵۰ نفر پاسخگوی نمونه، ۱۳۴ نفر زن معادل ۷۹/۳ درصد و ۱۱۶ نفر مرد معادل ۲۰/۷ درصد از کل جمعیت آماری را تشکیل داده‌اند.

جدول (۳): توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب جنسیت

جنسیت	فراوانی	درصد
زن	۱۳۴	۵۳/۶
مرد	۱۱۶	۶۴/۴
کل	۲۵۰	۱۰۰

منبع، یافته‌های تحقیق: ۱۳۹۹

ب) یافته های تحلیلی

همانطور که نتایج جدول ۴: شاخص های کیفیت مورد مطالعه در شهر گرمی نشان می دهد، کیفیت تعامل همبستگی با دارا بودن بالاترین میانگین (۳/۸۸) در رتبه اول اهمیت قرار دارد. و شاخص های کیفیت امنیت (۳/۷۵)، کیفیت حمل و نقل (۳/۵۸) به ترتیب در رتبه دوم و سوم اهمیت قرار دارد. از طرفی شاخص کیفیت فناوری اطلاعات و ارتباطات با میانگین (۲/۰۵) در پایین ترین رتبه و درجه اهمیت قرار دارد.

جدول (۴): وضعیت میانگین شاخص های کیفیت زندگی در شهر گرمی

شاخص های کیفیت زندگی	تعداد	میانگین	رتبه	انحراف معیار
کیفیت امنیت	۲۵۰	۳/۷۵	۲	۱/۰۵
کیفیت اوقات فراغت	۲۵۰	۳/۴۲	۵	۰/۹۸۴
کیفیت آموزش	۲۵۰	۳/۵۳	۴	۱/۱۴
کیفیت بهداشت و سلامت	۲۵۰	۳/۰۷	۷	۱/۱۳
کیفیت تعامل همبستگی	۲۵۰	۳/۸۸	۱	۰/۹۷۳
کیفیت اشتغال و درآمد	۲۵۰	۲/۷۷	۸	۱/۲۴
کیفیت مسکن	۲۵۰	۳/۳۰	۶	۰/۹۶۷
کیفیت فناوری اطلاعات و ارتباطات	۲۵۰	۲/۰۵	۱۰	۱/۴۵
کیفیت حمل و نقل	۲۵۰	۳/۵۸	۳	۱/۰۳
کیفیت محیطی	۲۵۰	۲/۶۴	۹	۱/۱۷

منبع، یافته های تحقیق: ۱۳۹۹

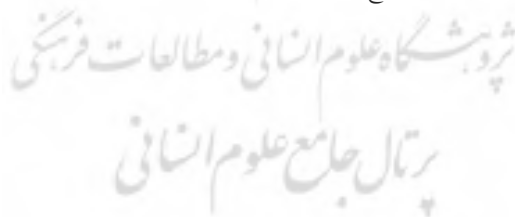
پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

تحلیل رگرسیون به بررسی همبستگی های چندگانه بین متغیرهای مستقل با متغیرهای وابسته تحقیق می پردازد. در اینجا کیفیت زندگی به عنوان متغیر وابسته و شاخص های کیفیت زندگی که در جدول یافته های تحلیلی مشاهده می کنید به عنوان متغیرهای مستقل مورد بررسی قرار گرفتند. و جدول ۵: نشان دهنده میزان همبستگی متغیرهای مستقل با متغیر وابسته (کیفیت زندگی) است که این مقدار با ۰/۹۹۹ است، بدان معنا که متغیرها از همبستگی بالا و مثبتی برخوردارند.

جدول (۵): همبستگی بین کیفیت زندگی با هریک از متغیرهای مستقل

کیفیت محیطی	کیفیت حمل و نقل	کیفیت فناوری اطلاعات و ارتباطات	کیفیت مسکن	کیفیت اشتغال و درآمد	کیفیت تعامل و همبستگی	کیفیت بهداشت و سلامت	کیفیت آموزش	کیفیت اوقات فراغت	کیفیت امنیت	همبستگی	کیفیت زندگی
۰/۱۲۵	۰/۱۸۱	۰/۴۸	۰/۰۹۹	۰/۰۶۸	۰/۱۹۸	۰/۴۵	۰/۲۰۵	۰/۰۶۹	۰/۱۲۶	همبستگی پیروان	
۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۳۱	۰/۱۵۶	۰/۱۳۵	۰/۰۰۰	۰/۰۳۹	۰/۰۰۲	۰/۱۲۹	۰/۰۰۰	معناداری	
۲۵۰	۲۵۰	۲۵۰	۲۵۰	۲۵۰	۲۵۰	۲۵۰	۲۵۰	۲۵۰	۲۵۰	تعداد	

منبع، یافته های تحقیق: ۱۳۹۹

نتیجه گیری

از مهم ترین جریانهای فکری که برنامه ریزی را تحت تأثیر خود قرار داد، توجه به مفهوم کیفیت زندگی بوده است. مفهوم کیفیت زندگی مفهوم جدیدی نیست و از قدیم الایام وجود داشته است و علوم مختلف، تعاریف گوناگونی از این مفهوم ارائه نموده اند. اما، به طور کلی کیفیت زندگی معیاری است برای فهم وضعیت و میزان رضایت شهروندان از برآورده شدن نیازهای مرتبط با ابعاد زندگیشان. به طور کلی کیفیت زندگی در نواحی شهری، به دنبال دسترسی عادلانه شهروندان به تسهیلات و خدمات شهرنشینی و افزایش رضایت آنان از زندگی شهری است. با این نگرش، پژوهش حاضر با هدف تحلیلی بر کیفیت زندگی در شهر گرمی، از دید جامعه نمونه صورت گرفته که در آن ۱۰ شاخص موثر استفاده شده است، نتایج این تحقیق نشان میدهد که

میان شاخص های مورد مطالعه به لحاظ رضایتمندی از مؤلفه‌های مؤثر بر بهبود کیفیت زندگی، شاخص کیفیت امنیت، کیفیت آموزش، کیفیت بهداشت و سلامت، کیفیت تعامل همبستگی، کیفیت فناوری اطلاعات و ارتباطات، کیفیت حمل و نقل، کیفیت محیطی میتوان پذیرفت که از نظر دیگر شاخصهای منتخب پژوهش بین شهروندان مورد مطالعه تفاوت معناداری وجود دارد.

منابع

۱. اسمیت، دیوید. ام. کیفیت زندگی : رفاه انسانی و عدالت اجتماعی . ترجمه حسین حاتمی نژاد و حکمت شاهی اردبیلی اطلاعات سیاسی - اقتصادی. سال هفدهم. شماره ۱۸۶ ، ۱۳۸۱.
۲. رحیم بردی، آنامرادنژاد- دیوسالار، اسدالله- میرابی، صابر. بررسی میزان رضایتمندی شهروندان از کیفیت محیط زندگی قائم شهر، جغرافیا و آمایش شهری، سال ۶، شماره ۲۰، صص ۹۵-۱۰۸، ۱۳۹۵.
۳. عنابستانی، علی اکبر- روستا، مجتبی - محمدی، سیدعبدالرضا- سجاد، رفیعان. تحلیل فضایی عوامل مؤثر بر کیفیت زندگی در سکونتگاههای روستایی (بخش سیمکان - شهرستان جهرم)، برنامه ریزی منطقه ای، دوره ۵، شماره ۱۸، صص ۸۵-۹۹، ۱۳۹۴.
۴. غیاثوند، الهام . تأثیر سرمایه های اجتماعی بر کیفیت زندگی ساکنان محلات، فصلنامه مهندس مشاور، شماره ۴۵، صص ۲۷-۲۲، ۱۳۸۸.
۵. فرجی ملایی، امین. تحلیل بر مفهوم کیفیت زندگی شهری، دومین همایش علمی سراسری دانشجویی جغرافیایی، دانشگاه جغرافیا، دانشگاه تهران، ۱۳۸۹.
۶. قالیباف، محمدباقر- روستایی، مجتبی-رمضان زاده لسویی، مهدی- طاهری، محمدرضا. ارزیابی کیفیت زندگی شهری (مطالعه موردی محله یافت آباد)، فصلنامه علمی - پژوهشی انجمن جغرافیای ایران، دوره جدید، سال نهم، شماره ۳۱، صص ۵۳-۳۳، ۱۳۹۰.
۷. قائد رحمتی، صفر- جمشیدی، صدیقه. ارزیابی بین شاخص های عینی و ذهنی کیفیت زندگی در روستاهای ادغام شده در شهر (مطالعه موردی: محله های خیر آباد و عیش آباد شهر یزد)، پژوهش های جغرافیای انسانی، دوره ۴۷، شماره ۱، صص ۸۰-۶۳، ۱۳۹۴.
۸. قربانی، زینب- خاکپور، براتعلی- مافی، عزت الله. تحلیل توزیع فضایی کیفیت زندگی در محله های شهر چالوس، پژوهش و برنامه ریزی شهری، سال ۴، شماره ۱۳، صص ۱۸-۱، ۱۳۹۲.
۹. کلاتری، خلیل. سنجش سطح توسعه ی روستایی در شهرستان تربت حیدریه، ۷۹-۱۳۶۵، مجله پژوهش های جغرافیایی. ۴: ۵۴-۴۱، ۱۳۸۲.

۱۰. لطفی، صدیقه. مفهوم کیفیت زندگی شهری: تعاریف، ابعاد و سنجش آن در برنامه ریزی شهری، فصلنامه جغرافیای انسانی، سال اول، شماره ۴، صص ۸۰-۶۵، ۱۳۸۸.
۱۱. محمدی، چنور - نظم فر، حسین. بررسی وضعیت شاخص های کیفیت زندگی از نظر شهروندان (مطالعه موردی: منطقه دو شهر اردبیل)، نشریه جغرافیا و مطالعات محیطی، دوره ۵، شماره ۲۰، صص ۲۰-۷، ۱۳۹۵.
۱۲. محمدیگانه، بهروز، چراغی، مهدی، نصیری، ثریا، حقی، یعقوب (۱۳۹۹)، بررسی تاثیر نقش توسعه گردشگری در ارتقای کیفیت زندگی در نواحی روستایی (مطالعه موردی شهرستان پارس آباد مغان) گف جغرافیا و روابط انسانی، پاییز ۱۳۹۹، دوره ۳،
۱۳. Eiser, C., (2004), *Children with Cancer the Quality of Life*, University of Sheffield, Lawrence Erlbaum Associates, Publishers, London.
۱۴. Henderson, H., Lickerman, J., Flynn, P. (Eds.), (2000), *Calvert-Henderson Quality of. pp Life Indicators*. Calvert Group, Bethesda, 391.
۱۵. Kamp, I., K, Van, Leidelmeijer, K., Marsman, G. and de Hollander, A., (2003) *Urban environmental quality and human well being: Towards a conceptual framework and demarcation of concepts, a literature study*, *Landscape and Urban Planning*, ۶۵(۱-۲).
۱۶. Van poll, R, (1997), *the Perceived Quality of Urban Environment: A multiattribute*.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی